

กำลังคน...หัวใจของความสามารถ ในการแข่งขันของไทย

นายธำนิษฐ์ ณะเอม

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การประชุมประจำปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

วันศุกร์ที่ 26 กันยายน 2557 เวลา 13.00 น.
ณ ห้องประชุม 205 อาคารอิมแพค ฟอรั่ม ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพค อารีน่า เมืองทองธานี

ประเด็นนำเสนอ

1

มองอนาคต:

ความต้องการกำลังคน เพื่อรองรับการพัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน

2

ย้อนดูปัจจุบัน:

สถานภาพและประเด็นท้าทายของการพัฒนากำลังคน

3

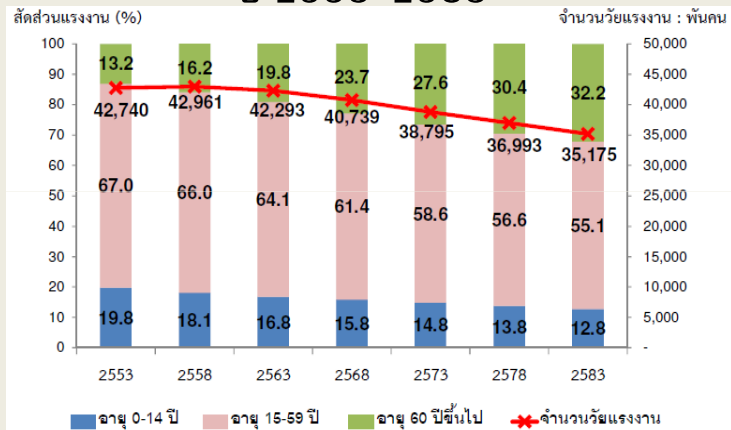
ปรับเปลี่ยนสำหรับอนาคต:

ข้อเสนอการปรับเปลี่ยนและพัฒนากลไกระบบการพัฒนากำลังคน

1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และ ลักษณะคนที่ต้องการ

โครงสร้างประชากรโลก ที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

การคาดประมาณประชากรวัยแรงงานของไทย
ปี 2553-2583

- สัดส่วนประชากรสูงอายุของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง จากร้อยละ 13.18 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 32.2 ในปี 2583
- วัยแรงงาน (25-39 ปี) จะมีสัดส่วนลดลง จากร้อยละ 23.6 ในปี 2553 เป็นร้อยละ 18.33 ในปี 2558

การเปลี่ยนแปลง ทางเทคโนโลยี

การเข้าสู่ประชาคม อาเซียน

กำลังคนที่ต้องการ และการปรับตัว

- กำลังคนและแรงงานมีทักษะสูง
- ปรับโครงสร้างตลาดแรงงานให้ผลตอบแทนสะท้อนผลิตภาพแรงงาน
- เตรียมรองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี
- ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่ฐานความรู้

1 การพัฒนากำลังคน ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11

- กำลังแรงงานมีความรู้ สมรรถนะ และมาตรฐานที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการ บนฐานความรู้และเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- ผลผลิตแรงงานเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ต่อปี
- จำนวนบุคลากรด้าน R&D เพิ่มขึ้นเป็น 15 คน ต่อประชากร 10,000 คน
- เกษตรกรรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคเกษตรอย่างต่อเนื่อง เกิดความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

ยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2558

- ยกกระดับมาตรฐานและฝีมือแรงงาน ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการเคลื่อนย้ายเสรี
- ส่งเสริมการผลิตกำลังคนเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมเป้าหมาย
- สนับสนุนการผลิตและเพิ่มสัดส่วนบุคลากร วิจัยและ ว&ท ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

- พัฒนามาตรฐานการศึกษา ทักษะฝีมือและภาษาของกำลังแรงงาน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล

2

ความสามารถในการแข่งขันด้านกำลังคนของไทยถดถอยลง

IMD ลดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย
จาก อันดับที่ 27 (ปี 2556) เป็น อันดับที่ 29 (ปี 2557)

ประเด็นสำคัญที่เป็นจุดอ่อนของความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเทียบการประเทศอาเซียน

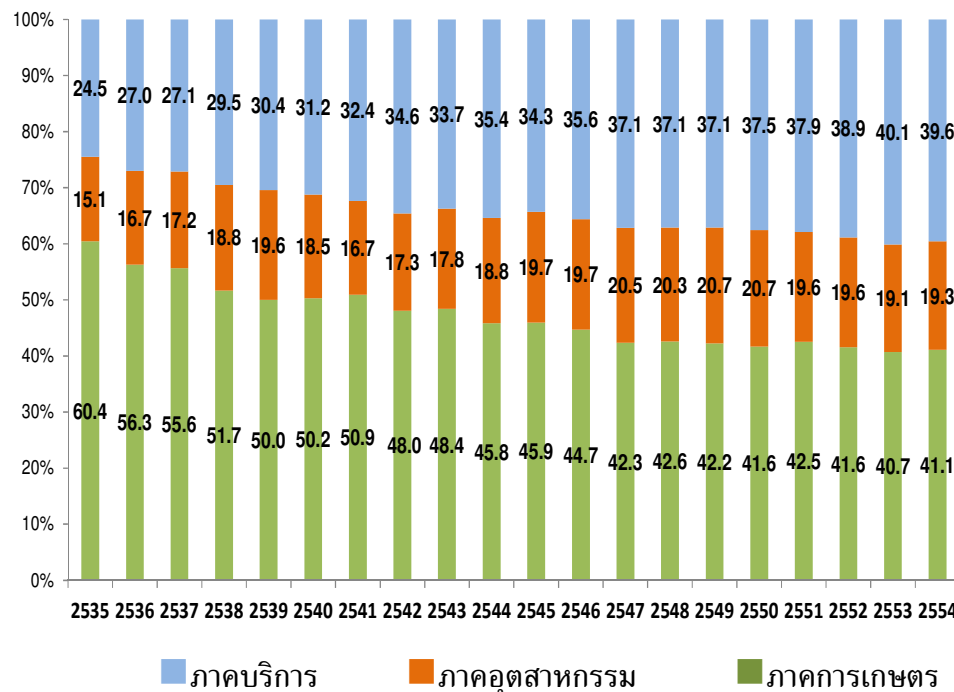
ปี	2553	2555	2557	2557	2557	2557	2557
		ไทย 		มาเลเซีย 	ฟิลิปปินส์ 	สิงคโปร์ 	อินโดนีเซีย
ผลิตภาพแรงงาน	54	56	57	47	59	18	58
การสร้างแรงจูงใจของแรงงาน	18	16	27	3	23	14	21
การอบรมและพัฒนาบุคลากร	15	24	20	4	31	17	36
อัตราการเติบโตของกำลังแรงงาน	14	35	46	11	29	10	43
แรงงานเพศหญิง (%)	24	23	31	53	49	34	52
ทักษะทางเทคโนโลยีสารสนเทศ	52	57	50	21	23	14	32
วิศวกรที่มีคุณภาพ	39	37	43	11	23	17	16
การถ่ายทอดองค์ความรู้	31	32	37	6	33	4	20
จำนวนครูต่อนักเรียน (ระดับ ม.ต้น)	53	54	54	35	60	42	41
ระบบการศึกษา	32	38	49	11	31	3	20
ทักษะทางด้านภาษา	41	50	51	15	18	9	23

ที่มา: IMD (2010-2014)

2 ภาพรวมสถานการณ์กำลังแรงงานของไทย

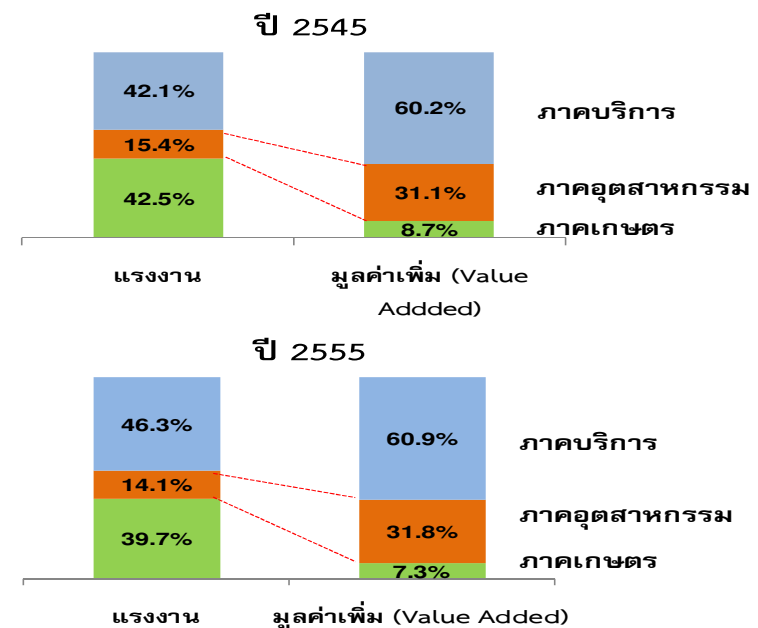
- สัดส่วนเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรสู่ภาคบริการเพิ่มมากขึ้น แต่การสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคบริการยังคงเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เช่นเดียวกับภาคเกษตรที่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มได้ต่ำ

สัดส่วนแรงงานจำแนกตามสาขาการผลิต

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557)

จำนวนแรงงานและการสร้างมูลค่าเพิ่มของภาคการผลิตและบริการไทย

ที่มา: สศช. (2557), สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2557)

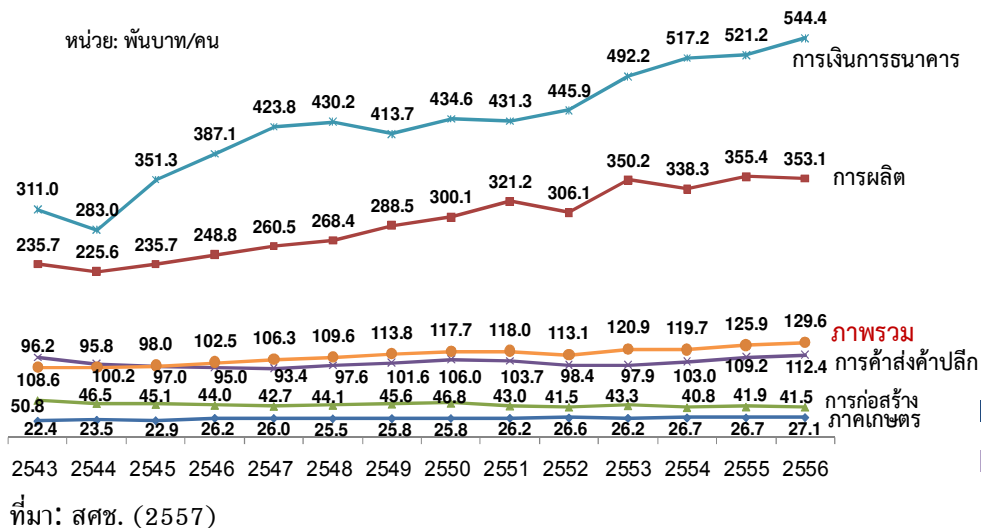
2

ภาพรวมกำลังแรงงานของประเทศไทย

ผลิตภาพแรงงานโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

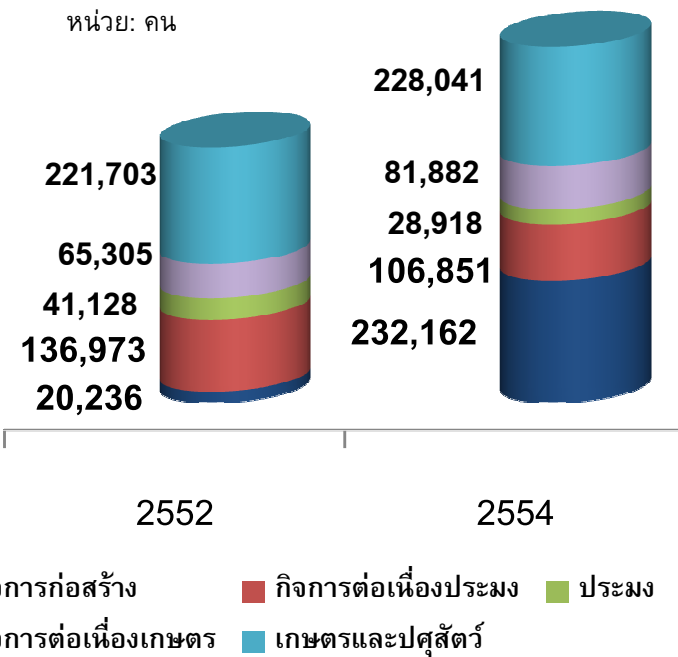
- ในภาพรวมผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามภาคเกษตรยังคงมีผลิตภาพต่ำ ส่วนภาคบริการในสาขาการเงินการธนาคาร เป็นสาขาที่มีผลิตภาพแรงงานสูงชันอย่างมาก เมื่อเทียบกับสาขาบริการอื่นๆ เช่น การก่อสร้าง การค้าส่งค้าปลีก

ผลิตภาพแรงงานของภาคการผลิตและบริการไทย

แรงงานต่างด้าวมีบทบาทมากขึ้นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยเฉพาะในสาขาเกษตรและปศุสัตว์ และสาขาก่อสร้าง

จำนวนแรงงานต่างด้าวแยกตามสาขาการผลิตและบริการ

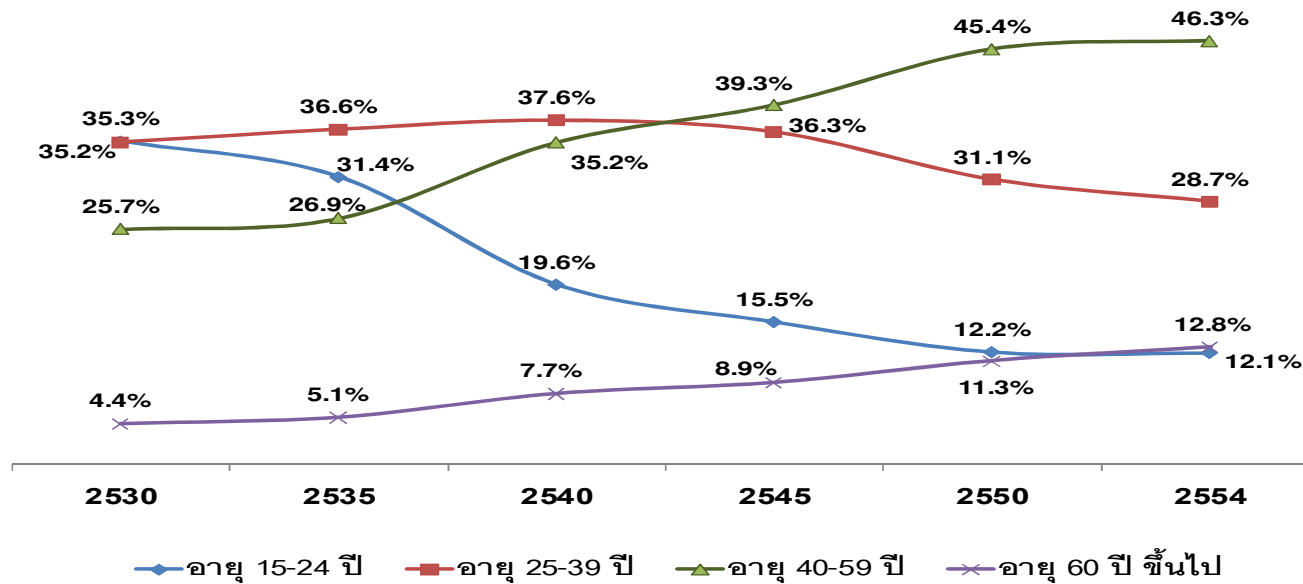

2

ประเด็นท้าทายการพัฒนากำลังคนภาคเกษตร

- แรงงานภาคการเกษตรมีจำนวนลดลง และเข้าสู่วัยผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น (แรงงานอายุ 60 ปีขึ้นไป มีสัดส่วนเพิ่มขึ้น 3 เท่าตัว จากปี 2530)
- ผลผลิตของแรงงานต่ำ
- อาศัยแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 38.3 ของจำนวนแรงงานต่างด้าว 3 สัญชาติ)
- ความร่วมมือภาครัฐ-เอกชน-ภาคการศึกษาในการพัฒนากำลังคนยังอ่อนแอ

สัดส่วนแรงงานภาคเกษตร แยกตามช่วงอายุ ระหว่างปี 2530 - 2554

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2555)

2 ประเด็นท้าทายการพัฒนากำลังคนภาคอุตสาหกรรม

- โครงสร้างตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรมในอนาคตมีแนวโน้มความต้องการแรงงานระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น
 - สอท.* คาดว่า ในปี 2560 ภาคอุตสาหกรรมจะมีจำนวนแรงงานประมาณ 4.08 ล้านคน เพิ่มขึ้น 681,836 คน จากปี 2556 (เพิ่มขึ้นร้อยละ 20 เฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ 5 ต่อปี)
 - ส่วนใหญ่ต้องการแรงงานระดับการศึกษาต่ำกว่า ม.6 มากที่สุด (ร้อยละ 11.64) รองลงมาคือ ระดับ ปวช./ปวส. (ร้อยละ 5.86) และ ป.ตรี (ร้อยละ 2.55)
 - ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อตลาดแรงงานคือ แรงงานทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับ ปวช./ปวส. มีแนวโน้มประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น

สัดส่วนผู้ประกอบอาชีพอิสระ (%)					
ระดับการศึกษา	2551	2552	2553	2554	2555
ประถมศึกษา	63.4	63.6	63.4	65.4	65.6
มัธยมต้น	48.3	48.9	50.9	51.3	51.9
มัธยมปลาย	45.5	47.1	47.4	48.8	49.5
อาชีวศึกษา	36.5	37.6	39.2	41.5	41.8
วิชาชีพชั้นสูง	30.8	33.7	33.2	33.7	34.5
อุดมศึกษา	16.4	17.7	18.8	18.6	18.5
รวม	52.2	52.4	52.7	53.4	53.5

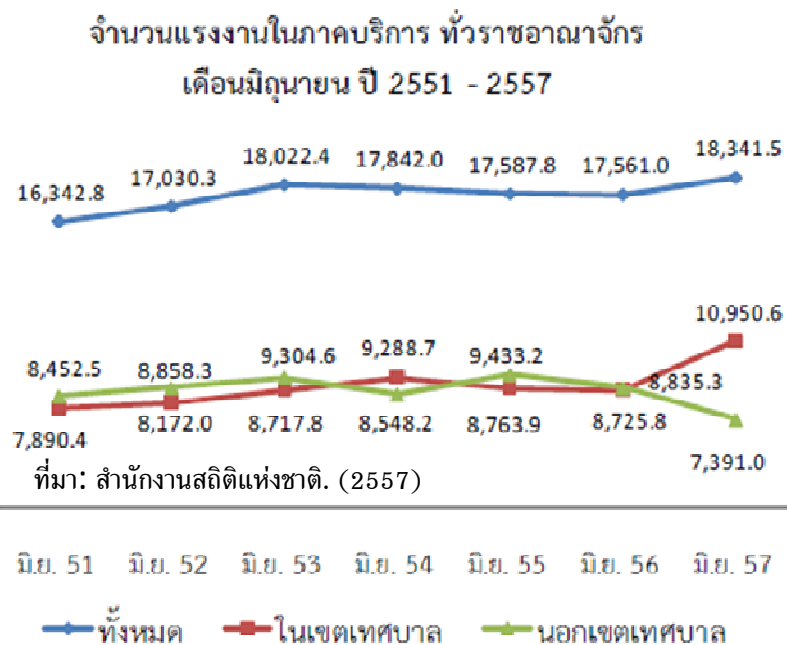
ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

- คุณภาพแรงงานยังเป็นปัญหา : ขาดสมรรถนะทางด้านภาษา สารสนเทศ การคิดคำนวณ และความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม

* การสำรวจความต้องการแรงงานใน 14 กลุ่มอุตสาหกรรม ระยะ 5 ปี (2556 – 2560)

2 ประเด็นท้าทายการพัฒนากำลังคนภาคบริการ

- ความต้องการแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคเกษตรและอุตสาหกรรมสู่ภาคบริการ รวมทั้งการใช้แรงงานต่างด้าวมากขึ้น
- แม้ว่าภาคบริการจะมีการจ้างงานสูง แต่ยังมีการเติบโตช้าในหลายสาขา เช่น การก่อสร้าง การค้าส่งและค้าปลีก โรงแรมและภัตตาคาร

- การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีตามข้อตกลงข้อตกลงยอมรับร่วม (MRAs) โดยเฉพาะสาขาบริการด้านการท่องเที่ยว ส่งผลให้ 2 สาขาวิชาชีพ คือ สาขาที่พัก และสาขาการเดินทาง ได้รับผลกระทบที่รุนแรงกว่าสาขาอื่นๆ โดยผู้ที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานวิชาชีพสามารถทำงานในประเทศสมาชิกอาเซียนได้อย่างอิสระ
- แรงงานมีจุดแข็งด้าน Service-minded) เป็นโอกาสทำงานในประเทศอาเซียนที่มีค่าตอบแทนสูง แต่ยังมีจุดอ่อนด้านทักษะภาษาอังกฤษ และมีข้อจำกัดด้านจำนวนแรงงานและต้นทุนค่าจ้างที่สูงกว่ากลุ่มประเทศ CLMV

2

ประเด็นท้าทายการพัฒนากำลังคนด้าน ว&ท

- ปี 2558 ประมาณการว่าภาคธุรกิจจะมีความต้องการบุคลากรด้าน R&D ทั้งที่มีอยู่เดิมและส่วนเพิ่ม ประมาณ 31,360 คน เป็นภาคอุตสาหกรรม (รวมการทำเหมืองแร่และเหมืองหิน) 29,518 คน และภาคบริการ 1,842 คน
- ภาคอุตสาหกรรมที่มีความต้องการบุคลากรด้าน R&D มากที่สุด ได้แก่ อาหารและเครื่องดื่ม ยา สมุนไพรและเวชภัณฑ์ เคมีภัณฑ์สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม เครื่องจักรกลและยานยนต์ ชิ้นส่วน อุปกรณ์ขนส่ง
- ประมาณการความต้องการกำลังคนด้าน ว&ท สำหรับอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ ปี 2558:
 - อุตสาหกรรมระบบขนส่งทางราง 3,680 คน
 - อุตสาหกรรมปิโตรเคมี 749 คน
 - อุตสาหกรรมเกษตรและอาหาร (กรณีข้าว) 1,030 คน
 - อุตสาหกรรมพลังงาน 4,972 คน
- ปัญหาสำคัญของการพัฒนากำลังคนด้าน ว&ท
 - ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
 - ขาดความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันการศึกษา ภาคอุตสาหกรรมและชุมชน
 - การขาดแคลนผู้สอน ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา

ประมาณการความต้องการกำลังคนด้าน ว&ท ในภาคอุตสาหกรรมและบริการของไทย ในช่วงปี 2557-2558

	สัดส่วน (ร้อยละ)	
	ปี 2557	ปี 2558
ภาคอุตสาหกรรม	94.78	94.13
อาหารและเครื่องดื่ม	13.46	13.13
ยา สมุนไพรและเวชภัณฑ์	12.60	12.28
เคมีภัณฑ์	10.91	10.92
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	10.61	10.22
เครื่องจักรกล	8.84	9.97
ยานยนต์ ชิ้นส่วนอุปกรณ์ขนส่ง	7.53	7.47
อื่นๆ	30.83	30.14
ภาคบริการ	5.22	5.87
บริการวิจัยและพัฒนา	2.53	3.00
บริการสุขภาพและอนามัย	0.83	0.79
อื่นๆ	1.86	2.08
รวม	100.00	100.00

ที่มา: สวทช. (2555) ประมวลโดย สทช. (2557)

2

กลไกและมาตรการสนับสนุนการพัฒนากำลังคนในปัจจุบัน

- ☞ แผนแม่บทด้านแรงงาน (พ.ศ.2555-2559)
- ☞ แผนพัฒนากำลังคนในระดับประเทศ พ.ศ. 2555-2559
- ☞ นโยบายพัฒนากรอบคุณวุฒิวิชาชีพของประเทศไทย (TVQ)
- ☞ มาตรการจูงใจและสิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน
- ☞ การประสานแผนการพัฒนาฝีมือแรงงานของหน่วยงานด้านการพัฒนาแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชน ของคณะกรรมการพัฒนาแรงงานและประสานงานการฝึกอาชีพแห่งชาติ (กพร.ปช.)

**ปัญหาสำคัญ คือ การบูรณาการการทำงานของทุกภาคส่วน
ในการขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผน/นโยบายให้มีประสิทธิภาพ
และเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีเอกภาพ**

3

แนวทางการพัฒนากำลังคนในภาคการผลิตและบริการไทย

กำลังคนที่อยู่ในตลาดแรงงานในปัจจุบัน

- จัดทำฐานข้อมูลกำลังแรงงานภาคผลิตและบริการ ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพที่เป็นระบบและต่อเนื่อง
- พัฒนาและส่งเสริมการใช้ระบบคุณวุฒิวิชาชีพที่เชื่อมโยง การกำหนดค่าตอบแทนแรงงานตามทักษะฝีมือ
- พัฒนาระบบการบริหารจัดการความรู้ในภาคเกษตร และพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ
- ปรับปรุงขั้นตอน/ระบบการขอรับสิทธิประโยชน์จาก การ ฝึกอบรมฝีมือแรงงาน ให้สะดวกรวดเร็ว และมี ประสิทธิภาพ
- การจัดทำนโยบายที่สนับสนุนการเคลื่อนย้ายแรงงานที่ดี
- ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนกำลังคนด้าน ว&ท ระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน (Talent Mobility) และ สร้างสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการพัฒนาบุคลากร ว&ท

กำลังคนที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงาน

- ปรับโครงสร้างระบบการศึกษาระดับ อาชีวศึกษา/อุดมศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ภาคการผลิตและบริการ อย่างจริงจัง
- พัฒนาระบบครูแนะแนวการศึกษาอย่างจริงจัง ตั้งแต่ระดับ ม.ปลาย อาชีวศึกษา และ อุดมศึกษา
- ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้และ การศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

Q&A

Thank You

www.nesdb.go.th